

MELANCOLIA

DE ACELAȘI AUTOR

Faruri, vitrine, fotografii, poeme, Cartea Românească, 1980; *Poeme de amor*, Cartea Românească, 1983; *Totul*, poeme, Cartea Românească, 1985; *Visul* (în edițiile următoare *Nostalgia*), povestiri, Cartea Românească, 1989, Humanitas, 1993; *Levantul*, poem epic, Cartea Românească, 1990, Humanitas, 1998; *Visul chimeric*, studiu critic, Litera, 1991, Humanitas, 2011; *Travesti*, roman, Humanitas, 1994 (a devenit roman grafic în limba franceză); *Dragostea*, poeme, Humanitas, 1994; *Orbitor: Aripa stângă*, roman, Humanitas, 1996; *Dublu CD*, poeme, Humanitas, 1998; *Postmodernismul românesc*, studiu critic, Humanitas, 1999; *Jurnal I*, Humanitas, 2001; *Orbitor: Corpul*, roman, Humanitas, 2002; *Enciclopedia zmeilor*, carte pentru copii, Humanitas, 2002; *Pururi tânăr, înfășurat în pixeli*, publicistică, Humanitas, 2003; *Parfumul aspru al ficțiunii*, audiobook, Humanitas, 2003; *Plurivers*, vol. I și II, poeme, Humanitas, 2003; *Cincizeci de sonete*, poeme, Brumar, 2003; *De ce iubim femeile*, povestiri și audiobook, Humanitas, 2004; *Baroanel*, publicistică, Humanitas, 2005; *Jurnal II*, Humanitas, 2005; *Poeme în garanție*, audiobook, Casa Radio, 2005; *Orbitor: Aripa dreaptă*, roman, Humanitas, 2007; *Dublu album*, poeme, Humanitas, 2009; *O seară la Operă*, poeme, Știința, Chișinău, 2009; *Nimic*, poeme, Humanitas, 2010; *Frumoasele străine*, povestiri, Humanitas, 2010; *Zen: Jurnal 2004–2010*, Humanitas, 2011; *Ochiul căprui al dragostei noastre*, publicistică și proză, Humanitas, 2012; *Fata de la marginea vieții*, povestiri alese, Humanitas, 2014; *Poezia*, Humanitas, 2015; *Solenoid*, Humanitas, 2016; *Peisaj după isterie*, publicistică, Humanitas, 2017; *Știutorii: Trei povestiri din Orbitor*, Humanitas, 2017; *Un om care scrie: Jurnal 2011–2017*, Humanitas, 2018; *Melancolia*, Humanitas, 2019; *Creionul de tâmplărie*, Humanitas, 2020; *Nu striga niciodată ajutor*, poeme, Humanitas, 2020.

Cărțile lui Mircea Cărtărescu au primit cele mai importante premii literare românești, precum și importante premii internaționale: Premiul literar Giuseppe Acerbi, Italia (2005); Premiul internațional pentru literatură de la Vilenica, Slovenia (2011); Premiul internațional pentru literatură al orașului Berlin (2012); Premiul internațional pentru poezie Novi Sad, Serbia (2013); Premiul internațional Spycher-Leuk, Elveția (2013); Premiul La tormenta en un vaso, Spania (2014); Premiul Euskadi de Plata, San Sebastián (2014); Premiul orașului Leipzig pentru înțelegere europeană (2015); Premiul de stat al Austriei pentru literatură europeană (2015); Premiul „Gregor von Rezzori“, Florența (2016); Premiul Leteo, Spania (2017); Premiul „Thomas Mann“ pentru literatură, Lübeck (2018); Premio Formentor de las Letras, Mallorca (2018); Prix Millepages, Vincennes (2019); Prix Transfuge, Paris (2019); Premiul Prozar, Skopje, Macedonia de Nord (2021).

MIRCEA CĂRTĂRESCU MELANCOLIA

ILUSTRĂȚII DE
SIDONIA CĂLIN

EDIȚIE ADĂUGITĂ

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Lidia Bodea
Coperta: Sidonia Călin
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Marieva Ionescu
DTP: Florina Vasiliu, Dan Dulgheru

Tipărit la Master Print Super Offset

© HUMANITAS, 2019, 2021

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Cărtărescu, Mircea
Melancolia / Mircea Cărtărescu; il. de Sidonia Călin. –
Ed. adăug. – București: Humanitas, 2021
ISBN 978-973-50-6689-5
I. Călin, Sidonia (il.)
821.135.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194

PROLOG

Dansul

Într-una dintre nenumăratele mele călătorii prin Arhipelag am întâlnit o insulă înconjurată de ape verzi, jucându-și în soare hexagoanele de lumină, atât de deschise la culoare față de miniul acelor mări și-atât de umbrite de aripile uriașe ale albatroșilor ce alunecau pe cerul nepătat, că priveliștea era o încântare pentru orice ochi omenesc. Nu puteai să nu te-ntrebi dacă-n acel loc stâncos nu se afla palatul nefăcut de mâini omenești despre care vorbeau la ceasul siestei oamenii mărunți ai locului, cu fesurile lor de pâslă cărămizie și brâiele cu junghere strâmbe. Erau, spuneau ei, multe odăi în palat, pline de minuni nemaivăzute pe lume, dar nu pentru ele merita să-ți riști viața, și nici despre ele nu merita să spui, ciucit lângă un zid și trăgând din narghilea, o poveste scrisă cu acul pe colțul ochiului. În miezul palatului se afla Ieșirea, și ea era păzită de un gardian fioros, de care nu se putea trece. Nimeni, niciodată, nu-l învinsese, iar cei care se-ntorseseră de-acolo o făcuseră gârboviți ca după o bătălie pierdută. Ce era dincolo de ieșire nu știa nimeni, dar îngerii

care coborau din când în când pe câte una dintre insule, fie ca să sfințească vreo procesiune cu icoane în lacrimi, fie ca să-l mustre pe vreun nesăbuit ce se culcase cu nevasta la vremea necurăției ei, fie ca să se afle pur și simplu în treabă, vorbeau despre un adânc asemenea fundului mărilor, unde se află barcazele sfărâmate, cu pânțele pline de comori, și pești cu ciocuri ascuțite, și caracatițe, și statui străvechi, cu pielea de marmură.

Orice marinar, se spunea, ajungea pe acea insulă măcar o dată-n viață, căci era ghidat de diagramele zodiacale ale nașterii lui. Nu m-am mirat deci că, la vârsta de cincizeci de ani, când omul cu pielea bătută de sare și furtuni se trage spre casă, mi-a fost dat și mie să pun piciorul pe plaja cu nisip fierbinte a insulei din poveste. Nu mi-era nici teamă, nici nu mă bucuram prea mult: așa fusese să fie, cum îmi spuneam mereu în fața unei zile noi, a unei femei noi, a unui nou străin înjunghiat. Omul nu poate face altceva decât i se da să facă de sus. În ultima lui clipă fiecare își privește viața și înțelege că așa trebuise să fie.

Am coborât pe țărnișă cu o barcă, lăsându-mi corabia la o sută de brațe distanță de stânci. Era soare de amiază, nu zăreai nici o umbră nicăieri. Smochinii creșteau de la sine, plini de fructe violete. În mijlocul insulei era un inel de stânci strâmbe și neregulate ca niște dinți de uriaș. Cu greu am găsit strungăreața prin care-am putut răzbate. Între stânci se înălța, cu ziduri galbene peste

care se boltea o cupolă modelată ca un craniu, palatul nefăcut de mâini omenești. Am intrat pe poarta lui căutând mai mult umbra decât aventura, căci soarele fusese toropitor, și vestmintele și părul îmi erau ude ca și când aș fi înotat până la țärm. În vastele săli am găsit umbră, multă umbră, umbră deasă, de cea mai bună calitate.

Palatul era imens și pustiu. Pereții erau umpluți de arabescuri. În curțile interioare încremeniseră havuze din care apa se evaporase de mult. Pe fundul lor în formă de scoici își țeseau păianjenii plasele prăfuite. De-a lungul sălilor se-nșirau uși, din care-am deschis cât am putut de multe. Fiecare odaie de dincolo de ele avea o fereastră prin care se vedea marea. Fiecare avea-n mijloc un cub de piatră pe care zbârnâia câte-o mașinărie de neînțeles, se zbătea un pește auriu, plutea o sferă de cristal sau stătea cu picioarele atârând, privindu-mă plictisită, o fetiță îmbrăcată, ca un ciudat fruct de mare, într-o platoșă de sedef trandafiriu. Câte-o lăcustă cât un câine mare, cu un bob de apă-ntre fălci, te privea cu ochi orbi din altă odaie.

Urmau alte săli și altele mereu, dar curând am renunțat să mai cercetez ușile închise, oricâte surprize m-ar fi așteptat în încăperile de dincolo de ele, căci eram nerăbdător să ajung în fața Ieșirii. Mergeam de ore-n șir pe dalele dulci de piatră lustruită. Din loc în loc se făceau și-n zidurile exterioare deschideri largi,

simetrice, prin care vedeai, în toate părțile, cerul și marea. Pescărușii stăteau pe largile pervaze, privind înăuntru cu un ochi roșu, dar nu-ndrăzneau să violeze cu zborul lor umbra. Când aproape că nu mai credeam în poveștile din insule și începeam să rumeg gândul întoarcerii la corabie, am trecut printr-un arc înalt dăltuit în porfir și-am intrat în sala marelui portal. Sala era perfect rotundă și-am mai numărat în jurul ei încă unsprezece astfel de intrări, săpate-n aceeași piatră stacojie. Cele din partea opusă abia dacă se zăreau dincolo de imensitatea sălii. Mă aflam acum, am socotit eu, chiar în miezul palatului, sub bolta ca un craniu de om ce se vedea încă din largul mării și care, am văzut cu uimire, era zugrăvită pe tavanul emisferic cu volutele unui creier – tronul de substanță vie și pieritoare al sufletului omenesc.

Chiar în miezul sălii se afla ceva care sclipea ca un fulger sub cupola cu un mare luminator rotund în apex, din care cobora o coloană perpendiculară de lumină pură, semn că soarele se afla mereu deasupra acelei insule. Sclipirea din depărtare era portalul, care mă orbea cu flacăra lui cum veneam, acoperindu-mi ochii cu brațul, către adâncul sălii. Tot astfel, uneori, în zilele tinereții mele, mă aruncam de la prova barcazului în marea sclipindă, rotundă-n toate părțile, și-notam drept către soare pe raza lui de foc și apă, amestecate și tresărind în proporții mereu schimbătoare.

Când am ajuns în fața Ieșirii am rămas uimit, cu inima oprită, căci în aceeași clipă, ca și când m-ar fi așteptat acolo de la-nceputurile lumii, s-a ivit din adâncul ei și gardianul. Ne priveam acum cu îndârjire unul pe altul, hotărâți să nu ne dăm la o parte pentru nimic în lume, căci el jurase zeilor să oprească intrușii fie și cu prețul vieții, iar eu voiam să știu ce e dincolo, iar voiața-mi ținea loc și de jurământ, și de zeu. Stăteam față-n față, cu portalu-ntre noi, privindu-ne-n ochi cu ferocitate.

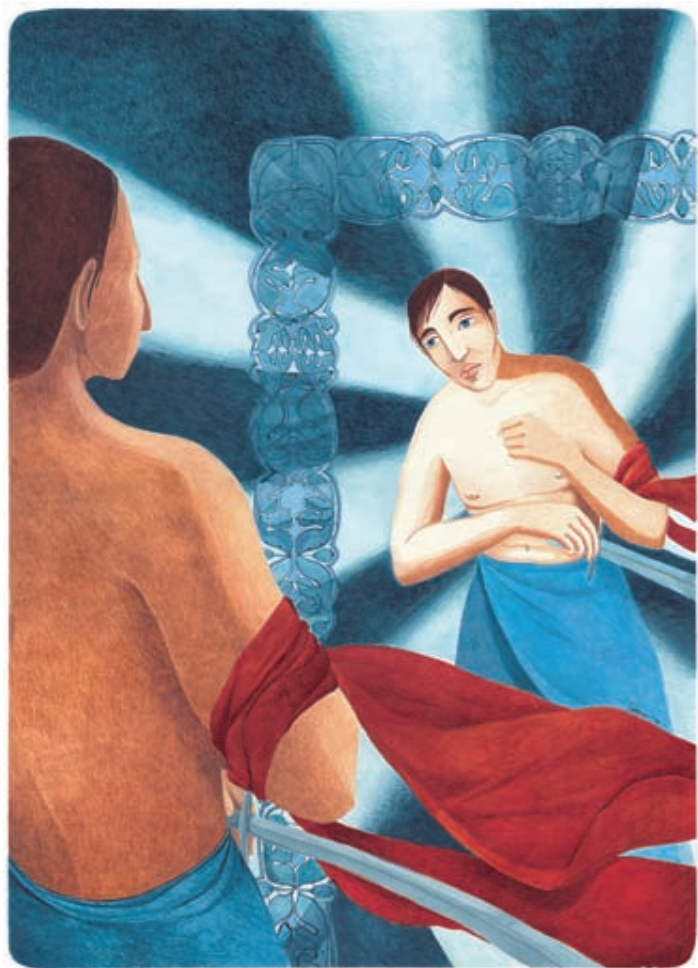
Gardianul era un bărbat voinic de vreo cincizeci de ani. O cicatrice asemănătoare cu cea care-mi brăzdează tâmpla stângă îi brăzda și lui tâmpla, dar cea dreaptă. Purta haine asemănătoare cu ale mele, dar era fără-ndoială stângaci, fiindcă-și avea spada în teaca legată de șoldul drept. Cizmele-i fuseseră făcute poate de același cizmar care le lucrase și pe-ale mele, dar atunci el greșise cele două slove ale numelui său, întipărite în pielea carâmbilor: ale gardianului erau ciudat inversate.

Am înaintat un pas și a înaintat și el. Am vrut să trec pe lângă el și mi-a blocat trecerea, năpustindu-se chiar în partea prin care voisem să trec. L-am îmbrâncit și m-a-mbrâncit și el, cu palmele proptite pe palmele mele. Roșu de furie, am scos jungherul din brâu și-n aceeași clipă l-a scos și el pe-al său. I-am căutat cu vârful lui inima și – cine-ar putea să mă creadă? dar cine poate crede descântecul și vrăjitoria? – jungherele noastre s-au

proptit vârf în vârf cum nu s-a-ntâmplat vreodată și cum nu poate să se-ntâmple. Am aruncat lama pe podea, încredințat că nu-mi va folosi la nimic, și asta a făcut și el, bizuindu-se mult mai mult, poate, pe puterile diavolești ale farmecelor lui.

Am rămas amândoi față-n față, gâfâind ca doi bărbați trecuți de tinerețe, uitându-ne deznădăjduit unul la celălalt. M-am ridicat iarăși, am reluat lupta cu toate puterile mele, dar în zadar. Parcă avea o mie de mâini și sute de trupuri. Uplea mereu cu capul său bărbos, cu pieptul lui larg, cu pânțele mare, cu pulpele bine conturate fiecare colțișor din aria sclipitoare-a ieșirii. Au trecut astfel ore-n șir de încleștare, gâfâituri, răcnete și suduieli, răsfrânte și readuse-napoi de pereții îndepărtați ai incintei.

Mă uitam la gardianul ce-și disperase pân-atunci toți adversarii și căutam o cale să mă arăt mai isteț decât el. Am început să-i urmăresc mișcările. Lăsam capul într-o parte privindu-l pe sub sprâncene, și aidoma făcea și el. Dar dacă eu îl aplecam spre dreapta, el o făcea spre stânga, și astfel îmi stătea mereu împotrivă. Îmi înclinam trupul, și la fel făcea și el. Ridicam brațul stâng, iar el îl ridica pe cel drept. Îmi duceam mâna la inimă: el o avea în dreapta! Monstrul doar semăna a făptură omească, pe sub piele era sucit cum e palma stângă față de cea dreaptă. M-am ridicat iarăși în picioare în fața ieșirii (singura din lumea noastră, mă încredințaseră

Am rămas amândoi față- n față, găfâind
ca doi bărbați trecuți de tinerețe.